

Vidéki színház-kultúra.

Irla : Halmi Bódog.

A mai keserű életviszonyok között, amikor az emberi természet különösen hajlik a gúnyolódásra, a vidéki félszepségek sorozatából ragadok ki egy intézményt: a periferiák művészeti cenzuráját, a színügyi bizottságot.

Ez az intézmény szervezete és működésének minden megnyilatkozása tekintetében olyan határozottan magán viseli az antikultúra bélyegét, hogy fennállását megmagyarázni szinte lehetetlen.

A magyar élet egyetlen igazán becsületes és progresszív jelensége az, hogy a művészi gondolatnak szabad harsogását, ha az magán-személyek becsületét, vagyonát vagy a nemzet fontos létérdekeit konkrét gyanúsításokkal vagy izgatásokkal nem veszélyezteti, nem nyűgözi le policiális és közigazgatási beavatkozásokkal, nálunk nincs cenzura.

A művészet szent templomát nem fertőzik meg a pruderiának, a jezsuitáskodásnak és a lelki bátorfalanságnak nevében szűk látókörű bürokráciák, amelyek Németországban, Angliában és Oroszországban megkékcerezazzák a művészfantázia szent ihletből fakadó kifőréseit.

A vidéki városok azonban az ő autonómiájukat felhasználják arra, hogy az év pár hónapjára a színház révén nekik jutott művészetet az ő virilis jogon tekintélyre vagy más periferiális indokból befolyásra vergődött polgártársak kollegiumával a legművészietlenebb szempontok távlatából megrendszabályozza.

A színügyi bizottság vidéken irányítja a színigazgató működését a polgármester, nagy és kis iparos, plébános, kataszteri mérnök, polgári iskolai igazgató mindnyájan a maguk

hivatása erkölcsi és társadalmi hagyományai-ból leszűrt meggyőződését zudítja és oktrojálja arra a szerencsétlen művészcsapatra, aki nem kapván helyet a fővárosban, a vidéktől esengi ki az egzisztenciáját.

A színügyi bizottságnak nem nyújt garanciát az, hogy a színigazgató a fővárosi színházak műsorát hozza magával, a színügyi bizottság fittlyethány az Ambrus Zoltán, Keszler József vagy Alexander Bernát dramaturgiai igazmondásának, ő jogot formál ahhoz, hogy a művészi étlapot csak az ő hozzájárulása mellett állíthassák össze és hiába küldi ki a nyári szünet alatt az igazgató rendezőjét Reinhardt-hoz scenikát tanulni, a jó módú nyárs-polgárok piros-pozsgás testülete minden héten véleményét nyilvánít afelett is, hogy „Szentiván-éji álom” vagy a „Sumurum” scenikai hatásai „megfelelők” voltak-e.

A vidék patriciusai, akik legtöbbször jelentenek „lisztben, gyarmatáruban, perekben, patikaszerekben vagy „vallás-erkölcsi nevelésben”, akik közigazgatási vagy kortesérdemeik elismeréséül rendjeleket kaptak, a maguk széles öblös svádájukkal reáripakodnak a művészeti kérdésekre és kritizálnak olyan perspektívákból, olyan brutális művészietlen szögletekből, hogy a szegény színigazgató, ha még élnek a lelkében ifjusága művészálmái, titokban egy pár könnyet ejt a vidéki kávéházban tiszturakkal eltöltött orgia közben a kapucinerjébe.

Az a színügyi bizottság, amely becsületesen és ideálisan teljesíti hivatását, de előfordulhatnak esetek, mikor nem a nyárs-polgárerkölcscátói szigorával néznek ezek az urak a kulisszák mögé, hanem széles húsos ajkuk epikuzi ráncokba torzul, mikor a kulisszák mögül kikan-dikáló fiatal üde testek illata hoz mámorot az érzékekbe és a húséhség ihletében bizonyos személyekre való tekintettel nyilatkoznak a színtársulat működéséről, mikor az elnyert,

kilátásba helyezett vagy könyörtelenül visszautasított pásztorórák tendenciózussága nyilatkozik meg a színügyi bizottságok gyűlésein és a primadonnák barátjai és ellenségei a naiva naivtalanná válásának boldog előidézői még a kis színésznők parfümjétől párologva és a kulisszák gyalázatos intrikáitól fűtve képviselik a reájuk ruházott művészetet, irányvel jogkör előnyeit és felelősségét.

A színügyi bizottság a periferiák egyik legkulturamentesebb kreációja, belegázol a művészet szabadságba, nem épít, nem használ semmit. A színtársulat működéséről ugyanis a közönség mond véleményt azzal, hogy megtölti vagy üresen hagyja a színházat, a dramaturgiát elintézi a sajtó és a emóció, amelyet a színházi est a minden szubjektivitása szeszélyessége mellett is, legpuritánabb bíráló a nagyközönség lelkéből kivált.

A város foglalkozzék a színházigazgató és a város mint szerződő felek között létrejött színházberleli szerződés finansziális pontozataival örködjön afelett, hogy a színház külseje és belseje megfeleljen a közrendészeti és közegészségügyi rendelkezéseknek, delegáljon szakértő tűzoltókat az előadásokra, de a művészet minden nemes lélekben gondosan és féltékenyen respektált szabadságát ne tegye tönkre egy olyan laikus szervezettel mint a színügyi bizottság.

Virrasztás.

Írta : László István.

Határ-fitok ez mind . . . Oly mélyre szállott,
A szív csöndjébe eljutott az éj.
Pihenni térnék s megbűvölve látom,
Az álom rózsakertje mily fehér.

Túl rajt az élet: kastély a magasban
Titkos értékkel, kincsekkel tele.
A szív mélység túl — s itt a látomások
Vágy-ismerések örök éjjele.

Mint népmese naiv, rossz titka rémilk:
Ma éjjel a fantáziám megöl —
Szót várok, mely fölcseng a szerelemből,
Álombaszállás rejtelméből

(Mit tár ki majd a hajnali tükör?)

195

Tavaszi temetés.

Írta : Németh Andor.

Hajnalban riasztottak fel ijedt pillantások, sürgöny érkezett, halott van.
Meleg és kényelmes ágyamból gyorsan talpra szöktem, felkapkodtam ruháimat. Sötétszínű öltönyt, fekete kraváтли: kínosan szorongtam szomorú pompámban. A tágas, világos ebédlőben forró kávé várt puha káláccsal: ám már is hajszoltak s valahol a hegyek között sok kisírt szemü ember ült tompa egykedvűségben. Valahol a hegyek között rohant a kocsim a Rákóci-úton, valahol a hegyek között, nagy fehér ravatalon sárga lángok között fekszik Steiner Oszkár kiterítve, gyorsabban, üsd a lovakat, valahol felhők gyűlnek és sok öreg héber hajlong. Mindaz amit gyászról és halotti pompáról hallottam, fejembe szállt, a kocsi rohant, házak villogtak fényben, gyönyörű nap ígérkezett. Töff, töff, rohant egy automobil s láttam egy sárga, iakult képet, Steiner Oszkár smokingban, érettségi után, buta mosoly ül az arcán, mint annak, aki túl van mindenben. Megérkezünk, itt a pályaudvar, szólt a kocsis s arra gondoltam: Steiner Oszkár — s egy dallam vonaglott a hajnali ködben.

A sok nép már gyülekezett, örült tolongás sodort el s mentem ki a sinek közé. Kövér mozdony sikongatott, puha kocsik párnái már fogadták az utasokat, por repült a levegőben, utitáskám ledobtam egy vörös ölü félfülkébe és robogott vonatunk.

Katt, katt, kattogtak a vágányok, már hegyek közé szaladtunk. Táncoztak a távirófák, egy öreg úr halkán beszélt szemüveges szomszédjával; én a korán zöld réteket nézegettem, a vörös templomtornyokat, sárga, kék, barna kockákat, mik mellett gyorsan szaladt kocsink s mik mintha rengeteg sokan újra visszaférnének. Sokszor álltunk kis állomások mellett, furcsa sárga állomások, fáradt emberek, zörgő kerekcsutak észrevétlenül jöttek és tüntek s ostoba képük únt rezgést dobott felém. Ma minden gondolatom előrefutott, ijedt gyászt sejtettem. tompa fájdalmat, hangtalan vagy kitörő kétségbeesést és előre

196